

स्पंदनांच्या आर्त उर्मी...

◆ कल्पना प्रधान

आता खरं तर जगाच्या दृष्टीनं सारं संपलं आहे. गेली तीन वर्षे रात्रंदिवस असलेली यमाची टांगती कुन्हाड एकदाची कोसळली. डॉक्टर, हॉस्पिटल, औषधं, पथ्यपाणी सर्व काही थांबलं आणि सारं कसं शांत शांत झालं. टांगणीला लागलेल्या आशेनं मला कायमचं पंगू करून टाकलं. पण आत कुठेतरी वाटतंय की, अजून माझ्या मनाची, वेदनांची स्पंदने तुला तिकडं जाणवतायत. आपल्या दोघांच्या सहजीवनाच्या प्रवासाची गाडी छत्तीस वर्षे कधी खडबडीत तर कधी गुळगुळीत रस्त्यावरून हाकली, त्याच्या आठवणींनी नि कधी वेदनांनी कळवळत आहे तर कधी आनंदाने उचंबळत आहे. त्या लहरी कदाचित तुलाही तिकडं स्पर्श जाणवत असतीलच.

आठवतंय? आपण पंचवीस वर्षांपूर्वी भारतीय नियमानुसार खिशात फक्त प्रत्येकी पंचवीस डॉलर्स घेऊन या देशात पाऊल टाकले. छोट्यासह. तिकडं मायदेशात चांगल्या नोकऱ्या, घरातील स्वयंपाकीण, मोलकरीण, नात्यागोत्याचा परिवार यांना सोडून चाकोरीबाहेरचे म्हणून काहीतरी करण्यासाठी आलो आणि किती अपेक्षा सोसल्या? अगदी राहण्याची जागा मिळवण्यापासून. पदरी लहान मुलगा म्हणून त्यावेळी इथं भाड्याची जागा मिळणंही मुश्कील झालं. सामानाची ओझी तिघांनी जमेल तशी वाहिली. डिसेंबर-जानेवारीची कडक थंडी पाठीवर झेलत सारा बे एरिया नोकरीसाठी धुंडाळला. पण एकमेकांना साथीची उब होती. इथं स्थिर होण्याची धमक होती. मग थोडं स्थिरावल्यावर इथं राहण्यात राम वाटेनासा झाला. माझी परत जाण्याची उर्मी तुझ्याही हृदयात उसळली व योजना अमलातही आणली.

पण पाच वर्षांच्या इथल्या वास्तव्याने आपली दृष्टी नकळत बदलली. भारतात जग आकुंचित भासू लागले. चेहरे अनोळखी झाले आणि आपण लगेच परत यायचे ठरवले. पुन्हा सर्व संसार थाटला. सर्व स्थिरावले आणि तुझा जॉब गेला. तब्बल दीड वर्षे. या काळात केवढ्या मानसिक यातना भोगल्यास तू! तुझी निराशा, तुझ्या वेदना मला जाणवत होत्या. त्या अंधारातून मार्ग काढण्यासाठी

होणारी माझी

ओढाताण तुलाही समजत होती. आपण दोघेही एकमेकांना जपण्याचा प्रयत्न करीत होतो.

मग मनासारखी नोकरी, छोट्याच्या कॉलेज ग्रॅज्युएशनची पार्टी, त्याचे लग्न, अतिशय आवडलेली सून सगळे मनासारखे झाले. पण समाधानाच्या दुधात पुन्हा चिमूटभर मीठ पडले.

लग्नानंतर आठएक दिवसांतच चक्कर येण्याचे निमित्त होऊन डॉक्टरचे तोंड आयुष्यात प्रथमच पाहण्याची वेळ तुझ्यावर आली. त्यातून फार पुढे गेलेले दुखणे व त्यातून यमदूत दाराजवळ आल्याचे भाकित कानावर आले आणि मी उन्मळून गेले. 'रडू नकोस. मी इच्छाशक्तीवर जगेन' असा दिलासा तू देत राहिलास आणि सर्व आवरून ठेवण्याच्या मार्गाला लागलास. अॅलोपॅथिक, आयुर्वेदिक सर्व प्रकारच्या उपचारांचा वर्षाव केला. खाण्यापिण्याचे कडक निर्बंध घातले. बरा होण्याच्या आशेने तूही ते काटेकोरपणे पाळलेस.

समोरच्या खुर्चीकडे बघताना मला आठवतंय. तू तित बसून विचार करत रहायचास. मला, छोट्याला कायमचे सोडायचे, हे आपले जग, नातीगोती यांना अंतरायचे. कुठे जायचे आपल्याला? मन घट्ट केलेस तरी तुझ्या मनातले तुफान मलाही भेडसावत. पण अश्रूंनी तुझ्या मनाला दुःख द्यायचे नाही या निश्चयाने कुठल्या तरी आधाराचा आश्रय घेत होते. ते तुला जाणवत असे. काही दिवस नेहमीप्रमाणे सर्व कामात मला मदत करीत होतास. पण आता हे थोडे दिवसची ही जाणिवेनं स्पंदनं दोघांनाही स्पर्शून जात. धीराने राहण्याचा, वाटलं तर भारतात जाऊन राहण्याचा सल्ला तू मला देत होतास आणि धीर सोडू नका, देवावर हवाला ठेवलाय, काहीतरी चमत्कार होईल असा माझ्याकडून दिलासा घेत होतास. पण नियतीपुढे मात्र दोघांचेही चालले नाही. शेवट जवळ आल्याची जाणीव तुला झाली आणि माझ्या पाठीवर शेवटचा हात फिरवून म्हटलं तर परक्या, म्हटलं तर आपल्या देशात शेवटच्या क्षणापर्यंत अश्रूचा एक थेंबही न ढाळता तू कायमची विश्रांती घेतलीस. रिटायरमेन्टनंतर इथं राहायचं की भारतात परतायचं ते काय विचारू, कसे कुणाला हे माझ्यावर सोपवून आपली सुटका करून घेतलीस.

आता कधी कुठे न भेटणार, कधी काही न बोलणार हे जरी माहीत असतं तरी तुझ्या हसण्या-बोलण्याचे, रागावण्याचे, थट्टेने चिडवायचे अनेक पडसाद मनातून कानावर येत राहतात. तू जिथे कुठे असशील तिथे ते तुलाही जाणवत असतील ना?

स्मृतींचे थरथरते ते तरंग

सुखदुःखांचे ते उमाळे

माझ्या मनीची आर्त क्रंदने

स्पर्शतील का ती तुला स्पंदने?

◆ कल्पना प्रधान